

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մեծիկովե.
Վեցամսեայ 3 1/2 „ „ „
Մեկ ծանուցումը տողին 2 դուրուշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Ստորագրութիւնները ամեն ամսայ ինքն են
15ին կըսկսին :

Դարս երբայիք լրագրեքեքուն համարուն
ծախքը առնուիք վրայ է:
Լրագրայ վերաբերեալ համակ կամ որ եւ
իցէ գրութիւն Թագազին պիտի ուղ-
ղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խըր-
կողին վրայ է:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ 21 ՄԱՐՏ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՌԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քօրէնհակ 24 մարտ .

« Տիւրքի լաւագոյն ուսման համար
թիւնը կը շարունակուի առանց արգելի-
քի . իսկ Պրէտէրիատի ուսման համար
նը դադարեցաւ . Տանիմարքայի թաղաւորը
բանակին այցելութիւնը ըրաւ . »

Մ Երեւան 25 մարտ .

« Եւստորիա եւ Բրուսիա զեպարանա-
ժողովն ընդունեցին . »

« Գրանքներ ընդունեցին զեպար-
անի ձեռք խնայ տրուեցաւ Գերմանիոյ
աւագածորդին նախագահ Գ. Բիւլտ-
քի թէ տերութեանց զեպարաններն ան-
միջապէս Լ. մարտ պիտի դուրսդուին . »

Փարիզ 23 մարտ .

« Թայմը լրագրողը ծանուցանէ թէ
Եւստորիա եւ Բրուսիա կառավարութիւն-
ներն առանց զինադադարի եւ առանց ման-
րոտան հիման կրնան զեպարանաւոր-
դիլը, որ մօտեցաւ պիտի դուրսդուին, եւ
Տանիմարքայի ամբողջութիւնն ալ պիտի
անգահուին . »

Մալթա 25 մարտ .

« Կարիպատի զորաւորան ու իր պաշ-
տօնակալաց զուգին երէկ Բարբերա կղզ-
իէն հոս եկան, եւ այս իրիկուն պիտի
մեկնին Քիւրթաթար հանդիպելով Լ. մ-
արտ երթալու . »

Եւրոպայի հիւսիսային ծագած
փոքրիկ հրեհին ծաւալումն արգիլելու
համար Մոզդելի ըրած ջանքն յաջողու-
ածն յոյս կուտայ վերջապէս . Եւստորիա
եւ Բրուսիա զեպարանաւորդին առանց կան-
խաղ պայմաններու կրնան ընդունիլ . Պա-
տիստիս ալ մէկ կողմէ պիտի շարունա-
կէ, բայց Տանիմարքայի ամբողջութիւնն
ապահովելու հետին վայ երկու դերմա-
նական մեծ տերութիւններն ալ համա-
ձայնած ըլլալով, կը յուսացուի որ դե-
պիստաւորութեանց ընթացքը պատերազ-
մին ազդեցութիւններէն ազատ կը մնայ .

Իսկ պատերազմին թափանցելու եկած
ընդհանր Տիւրքի լաւագոյն ուսման համար
թիւնը շարունակութիւնը ծանուցանելէ
անդին չեն անցիր, եւ մարտ 16/28 թուով
ըլլալը վերջին յարձակումն վրայ դեռ
լըր եկած չըլլալով, կը կարծուի թէ
խնդրոյն խաղաղական դարձածքին պատ-
ճառաւ եւ ձգուած ըլլայ . Պրէտէրիատ-
յի ուսման համար դադարին ալ նոյն
պատճառն կը տրուի, փասն զի Տանի-
մարքայի իրենց բոլոր գործութիւնն այս
երկու բերդերուն պաշտպանութեանը
հրաժարելով, Եւստորիա-Բրուսիայի
ասոնք յարձակումը առնելու համար շատ
մարդ պէտք է դնեն . Եւ ուրովհետեւ
հաշտութիւն ըլլալէ ետքը նորէն այս բեր-
դերը տանիմարքայացւոյ պիտի դարձան,
ուստի շատ հաւանական է որ տարապարտ
արեւն հեղութենէ զուլանալու մտքը եւ
թողալու ըլլան յարձակումը .

Քօրէնհակէն եկած լուրերուն նայե-
լով, Տանիմարքայի մեծ փութով ծո-
վային պատրաստութիւններն յառաջ կը
վարեն, յուսալով որ իրենց այս կողմանէ
առաւելութեամբ մեծ արգիւնը կրնան
ձեռք բերել, եւ յամաքի վայ ըրած հո-
րուանին կը լրանեն . Եւրոպիոյ
բոլոր նաւահանգիստները գոցելու համար
ստուերուն լուծմանը կ'սպասեն, եւ այս
ալ քիչ օրէն կը հասնի . Եւ մնայ միայն
գիտնալ թէ Զամպուրի, Լիւպէքի եւ
Պրէմի ազատ նաւահանգիստներն ալ պի-
տի պաշարեն . փասն զի այն ժամանակ
անհաշուելի փառս կրնան հասցունել Քեր-
մանիոյ վաճառականութեան .

Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտոն-
էն հանած մէկ շնորհակցանքն կը հա-
կըցուի թէ Տանիմարքայի խնդրոյն մէջ
Գաղղիա պատերազմական դիրք մը բռնած է .
Եւստորիա մեծ փառ կը պատճառէ Եւրո-
պիոյ, եւ այս պատճառաւ է որ խաղաղու-
թեան շուտով հաստատուելուն կ'աշու-
տի . Եւստորիա կը համարուի նաեւ Գերմանա-
կան երկու մեծ տերութեանց շուտով եւ
առանց պայմանի զեպարանաւորդին ընդու-
նելուն պատճառ . Եւրոպիա թերեւս զին-
քով օրնութիւն կրնայ Տանիմարքայի թա-
ղաւորին, որ Եւրոպիոյ ազապայ թաղու-
ւոյն հայրն է, եւ Գաղղիա ալ պատրաստ
էր իրեն գործակից ըլլալու . Գաղղիոյ բա-
նին կուգար այս գործակցութիւնը, փասն
զի Եւրոպիոյ հետ միաբանութեամբ Քեր-
մանիոյ դեմ պատերազմի երկուքը երկար
ժամանակէ ի վեր ունեցած մէկ մեծ բաղ-
ձաքը կը կատարուէր, այն է . Գաղղիոյ
հիւսիսային սահմանը մինչեւ Ռէն գետ
ընդարձակել . Բայց Եւրոպիա իր այս բաղ-
ձաքին աստիճանի հաւաքակցութեամբ, քանի որ
անի հետ չըլլայ, կամ մանաւանդ քանի որ
Գերմանիոյ հետ պատերազմը բացած ժա-
մանակ Եւրոպիան իրեն հախառակորդ ունե-
նայ, Գաղղիա կ'զուլանայ Գերմանիոյ
դեմ պատերազմի երկուքը . Եւստորիա
խնդրոյն մէջ Եւրոպիոյ քաղաքականութեան
միակ շարժաւորութիւնն ալ համարուի է թէ
Գաղղիա պայտիս առ թի մը կ'սպասէ իր
բողջանքին հասնելու, եւ պատերազմին եր-
կարունը կամ հիւսիսայիններն ալ կրնան
թերեւս այս անգամ անոր ընծայել .

Պրէտէրիայի թաղաւորին Եւրոպիոյ մէջ
յապարհումն ալ քաղաքական կարեւոր պատ-
ճառներու կրարուի . նախ կը ջանայ, կրնայ
իր փեռին Եւստորիա Մաքսիմիլիանոս արչե-
դուքսին Միքսիկայի կայսր ըլլալն Եւրո-
պիոյ ընդունելու տալ . երկրորդ Տանիմար-
քայի եւ Գերմանիոյ մէջ իրաւաւոր հո-
թիւնը դիւրացնել . Թէ եւ յիշեալ թա-
ղաւորն աւելի Գերմանական դքսու-
թեանց կողմնակից է քան թէ Տանիմարքա-
յի, բայց ընդհանուր պատերազմի երկու-
ղն այս կողմնակցութիւնը կը մոռցնեն
իրեն . որովհետեւ ընդհանուր պատերազմ
բացուած ժամանակ ամենէն առաջ Պրէ-
տէրիայի գոյութիւնը վտանգի մէջ կ'իյնայ .

* 1815 թ. առաջ Գաղղիոյ տերութեան
հիւսիսային սահմանը մինչեւ Ռէն գետ կը հաս-
նէր . բայց Եւրոպիոյ առաջին անգամէն ե-
տեւ, եւրոպական մեծ տերութիւնները Ռէն
գետէն առջին իսկ մը երկիր Գաղղիայէն կըտ-
րելով անոր չին սահմանը չափաւորեցին .

Ալ յուսացուի որ Լեոպոլտ Թաղա-
ւորին ծանուցեալ խնամութեան համ-
բաւը դեպքանաժողովին մէջ հախառակ
կողմերն իրաւաւոր ընելու կրնայ նպաս-
տել .

Հռոմէն եկած վերջին լուրերը կը
ծանուցանեն թէ Պապը քիչ մը աղէկ է,
բայց բժշկները պատուիրեն են որ յոգնե-
լէ զուլանայ .

Հռոմ նստող Գաղղիական զորախա-
նայ եւ պապական զինուորացի մէջ հոգի-
ւորական չէ .

Եւստորիա կ'աւելնուի առաջին առնելու
համար . Հռոմ զաւթական զորաւորութեան
նստող զինուորացի զորաւորներն ինքե-
րն որ պապական զորաց հրամանատարութիւն-
ներն ալ իրեն յանձնուի . բայց Պապն այս
առաջարկութիւնն իր վեհապետական ի-
րաւանքը հախառակ համարելով չէ ըն-
դունել . Եւստորիա Միքսիկայէն զորա-
ւորան ալ հրաժարական դրեր է, կրնայ,
Գաղղիոյ կառավարութեան .

Քօրէնհակ մարտ 12 թուով կը դը-
րեն թէ տեղւոյն անդրկական զինուորա-
կան իշխանութիւնը Լ. մարտին հետագ-
րաւոր մը ընդունել է որ կը ծանուցանէ
թէ Զամպուրի եւ Լիւպէքի անաւանքի
ապրիլ 2 թ. Զերմանական կառավարու-
թեան յանձնելու համար դաշնագրու-
թիւնն ստորագրուած ըլլալով, յիշեալ
կողմէն մէջ գտնուած ամբողջութիւնները
քանդակելու եւ զինուորական նիւթերն ալ նա-
ւերը զինն ու իրենց հետ առնել .

Եւրոպիա մէկ քանի բերդեր բոլորովին
քանդուել են եւ թրագնացներուն ու զին-
անիւթներուն մեծագոյն մասն ալ պա-
տերազմական նաւերու մէջ դրուելով
Մալթա դիւղերն են . Եւստորիա 10 թ. ալ
քանդուած ամրոյններուն քորերը մարմա-
րիւններն ու աղանակները հրապարակաւ ա-
ձուրդի հանել սխալ են .

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ
Գանձուց պաշտօնեայ Ս. Ս. Ս. Ս.
Թափա Յաւուր փաշան առանց պաշտօնի
նախարարաց ժողովին անդամ անուանե-
ցաւ .

Եւրոպի մարտաւանդ ընդհանուր վե-
րաւորութեան Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
ձուց պաշտօնեայ անուանեցաւ, նախկին
պաշտօնէն ալ փասն մնալով .

Եւստորիա ուսման համար զինուորաց
հաղարարութեան Լիւպէքի նահանգին
գաղմագմ անուանեցաւ .

Եւստորիա արդ ժողովին նախագահ
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
տրանաւ անուղղակի արդ ընդհանուր
վերաւորութեան անուանեցաւ, եւ այս վար-
չութիւնն ալ գանձուց պաշտօնատան հետ
միացաւ .

Եւրոպի սենեկապետներէն Եւստորի
պէն անուղղակի արդ ժողովին անդամ
անուանեցաւ .

Կայսերական տերութեան հպատակ
այլ եւ այլ բրիտանացի ազգերէն արքունի

զինուորս կ'ան դարձնեն իր թուելու հա-
մար ընտրուած տղայքն, երկուշաբթի ու
ըր Խոտտի լիւր դարձնեն ընդունուելով դա-
ստութեան սկսան .

Օգոստոսիա Ինքնակալ Սարսինի
այլ թաղաւորութեան եւ Սարսինի լիւր
ու Պապէն մեծ դքսութեանց արտաքին
գործոց պաշտօնէն առաջին կարգի, Բը-
րուսիոյ առաւորական գործոց պաշտօնա-
տան խորհրդական Պ. Սոպարին երկրորդ
կարգի, նոյն տերութեան արտաքին գոր-
ծոց պաշտօնատան խորհրդական հիւստոս
Պ. Պիւլիքի բրուսիական հիւստոս
Պ. Պիւլիքի երրորդ կարգի Մեքսիկէ
պատուանշան շնորհեց .

Եւրոպի վեհապետութիւնը նաեւ ա-
ռաւորական գործոց պաշտօնէն խորհրդական
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
զի եւ Լիւպէքի հաղարարներն ժամանոր
մեծագոյն Զոհանէս ապալին հիւստոս
կարգի Մեքսիկէ պատուանշան շնորհեց .

Զերմանացի Գեորգ Ե. թաղաւորն
Լիւպէքի նորնաւոր կուսակալ Ս. Ս. Ս.
Բապուլի փաշային Ս. Փրիչե առաջին
պատուանշանը զրկեց .

Սարսինիայի Ս. թաղաւորն առա-
ւորական գործոց պաշտօնեայ Ս. Ս. Ս.
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
առաջին աստիճանի պատուանշանը զրկեց .
Պապէն մեծ դուքսն ալ Լիւպէքի
կարգին առաջին աստիճանի պատուանշա-
նը զրկեց գանձուց պաշտօնեայ Ս. Ս. Ս.
Բանի փաշային .

Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
Բեռլին պէն ինստիտուտի Բապէն առաջին
պատուանշանը, եւ արտաքին գործոց պաշ-
տօնէի քարտուղար Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
միւր Եւրոպի զգաւորանշանը, եւ կայսերա-
կան զինանշանի նախորդ մեծ զինանաւոր
Օ. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
անշանը, եւ նոյն զինանաւոր Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
օգնական Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
ծոց պաշտօնատան առաջին թաղաւոր
Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
պատուանշանը, եւ արտաքին գործոց պաշ-
տօնատան ընդհանուր թղթագրութեան
գիւնակին զուլի Օտան մեծապատիւ
Գերդր Եֆէնտիլին եւ Փարիզի Օտան
եան գեպարանի առաջին քարտուղար
Տատեան մեծապատիւ Յարութիւն Պա-
րեզին Եֆէնտիլին եւ արտաքին թղթագ-
րութեան գիւնակին երկրորդ զուլի մե-
ծապատիւ Սարգիս Եֆէնտիլին եւ նոյն
գրատան անդամ Է. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
Երկրորդ թաղի չորրորդ պատուանշանը
զրկեց .

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐԲԵ

Մարդկային ամեն գաղափարը կամ
կիրք կրնան պատրուակել, բայց իրական
եւ ճշմարիտ սէրն անհար է . բոլորիկն եւ
պատրուակի տակ ծածկել .

Ինչպէս որ արդէն լրացաւ 6167 թուոյն մէջ ալ յիշած էինք, յիշեալ քաղաքին մէջ տիրած գիւղացի տոհմի վրայ որով յետոյն ասորիւն ազգաբնակչան մէջ մնացեր են մեր Բաղուարիսի համադ գիւղ, այս երկրաշարժի պատճառով ալ աւերակալով, բոլորովին յուսաբեկ վիճակի մէջ ձգուել է դանոնք:

Երկուշաբթի դիւր Յերայի մեծ փողոցին մէջ թէքիկի մօտ ցաւալի կոխ մեղաւ, որ հետեւեալ կերպով կը պատմէ Քուրիէ տ'Օսիան լրագիրը:

Խոտմը մը ոտորկանութեան զինուոր քանի մը չարագործ Բերայէն Ս. Պարոյ ոտորկանութեան մեծ դուռը տարած ժաւանակին, բազմաթիւ Եւհայից վրային յարձակեցան կարծելով թէ ոտորկանութեան զինուորները քանի մը օր առաջ Ռուսիոյ զեկապառաւան կողմէն բռնուած երկաթապարէ Եւհայի մը գաղտնաբար Ռուսաց շոգեհաւը կը տանէին: Ռուսիկանութեան զինուորներն ալ կարծելով թէ իրենց տարած ուղադրուները ձեռու բռնուած առնուել կողմէն, ստատկապէս կը դիմադրեն, և կռիւ մեծնալով Եւհայի մը կը մեռնի, ուրիշ Եւհայի մը և զինուոր մըն ալ կը վերաւորին:

Եւհայիները ջիւղացան կըլան: Արտուի թէ Եւհայի և Գաղղիոյ զեկապառաւները վերջիվերջաւ երկուստարդ Եւհային ազատելու համար միջնորդեր են:

... խմբագիր:

Մեղու հանդէսին 252 և 253 թիւերուն մէջ իւսկիւտարի Եւհայի Մահալիկի թաղին ազգային վեճին վերաբերեալ երկու յօդուած կարդայինք, որոնց մէջ թաղին Մրաման ընկերութեան վրայ ահապակութիւն մ'եղած է, իբր թէ յիշեալ ընկերութեան զբօսարանն եղած ըլլայ նոյն վեճերուն կերպին, և անոր բաժանորդները միայն իրեն անոնց պատճառ և թաղի խաղաղութեան թշնամի գրգռութեամբ են հին, անշուշտ ասկէջ հետեւցնելու զերով որ թէ նոյն թաղին խաղաղութիւնը կուրծի, պէտք է նախ նոյն ընկերութիւնը խաղաղել:

Եթէ Մեղուի խմբագիրը բարեհաճէր գրելէ առաջ գործն ուշով ընկելու, իրենեղած այս ներշնչութիւնը ընկերութեան թշնամի ուղիէ մ'ըլլան անշուշտ պիտի հասկընար, և ասի ասին գոյցէ պիտի խորշէր գրգռութիւնը իբրեւ թշնամի եւ ապաւանդ ազգին ընկերութիւն մը, որ դեռ ամառ մը չընդեր հրապարակաւ ցոյց տուած թէ ինչ մեծ փոյթ և վախճանք ունի թաղի մօտ առաջ խաղաղութեան:

Բայց պիտի ըսուի մեղ թէ բաժանորդներէն կան անոնք որ նոյն վեճերուն մասնակից եղած են. ասոր ալ կը պատասխանենք թէ, ընկերութիւնը առեւտրական ըլլալուն ուղղակի կամ անուղղակի ազգին հետ բնաւ յարաբերութիւն չունենալէ զատ, ի պաշտօնէ ազգային գործերու միջամտութիւն ընկելու իրաւունք երբեք չկրնար ունենալ, ինչպէս որ արդէն ալ ունեցած է:

Իւ որովհետեւ ընկերութեան չլրացուելիք որ զբօսարանը յաճախողներուն հրապարակաւ արգիլէ այս ինչ բանին վրայ խօսիլ և միւսին չխօսիլ, և այս եւ ասի կերպ վարուել հետեւեալ կերպ բաժանորդաց մէկը կամ աւելին ազգային գործերու խառնուել, և անոնց վրայ ինչպէս ուրիշ տեղ մը անանկ ալ զբօսարանին մէջ խօսիլ, ընկերութիւնը ասոր ոչ պատասխանատու կրնայ ըլլալ և ոչ իւր յաճախորդաց խօսելու ազատութեան վրայ ըրուանալով իշխանութիւնն ունենալ: Բոկի կուգեմ թէ բաժանորդաց մէկուն գործը ունեցած մէկ պահատուութիւնը կամ կատարելութիւնը ընկերութեան վերաբերելը կը նըմանի մէկ անհատի մը կատարելութեան կամ պահատուութեանը համար ամբողջ ազգը գոյիլ կամ մեղադրելու, որուն ինչ աստիճան սխալ դատողութիւն մ'ըլլալը ուշիւ ընթերցողաց կը թողում մակարեւել:

Բարեհաճեցէք, ... տէր, անկիւն մը

* Եւհայանի ներկայ պատերազմներուն մէջ Ռուսաց մէք բռնուելով բանտարկուել և հնարքով մը լանտին փախելով Կ. Պոլսի և Կիւն է հոս ապաստան գտնուել. բայց անցեալ ուրբաթ օր Ռուսիոյ զեկապառաւան զաւանսէն ընչ բռնուել և Ռուսաց զեկապառաւանը տարուելով բանտարկուել է, ուսկից ալ Օսթիա պիտի ղրկուի կըսեն:

Հնորէն նամակիս ձեր ազգագրութեան լրագրին մէջ:
Միամ ևւ այն.
Իւսկիւտար Ստանապոլս Արամեան
(9 մարտ 1864):
Ընկերութեան
Յ. Ն. Պ.

ՄԵՆՏՈՐ ԵՐԵՎԱՆԻՆԸ ՆԱԽԱԳ.

Թղթակցութիւն. — Գործի նամակներ. — Բնականաց եւ բարեկամաց նամակներ. — Կանանց նամակներուն գերազանցութիւնը. — Տիկին ար Սէվիկին և Տիկին Կոտային. — Հօրսա Ռէլիք, Կրէյ, և Բաւեր. — Նամակ գրելու արուեստը. — Նամակներու շտապութեան եւ կարգադրութեան համար և ինք եղանակներ. — Տիկին մը նամակին զէլիստը կէտը. — Յաւելուածք. — Մալիկ և Կնքել. — Լրտ Նէլլին ի Բօրէնհակ:

Իմ սիրելի բարեկամ. — Հաւանական է որ եթէ կանոնաւոր կերպիւ չըլլայ, զանեւ երբեմն գործի նամակ գրելու հարկաւորութիւն ունենաւ. ասկից զատ կրնայ ըլլալ նաեւ որ ներքին և արտաքին ընդհանուր թղթակցութիւն մը կատարելու պարագան յանձնառու ըլլաւ. ուստի, գիտարաւ կարելի է որ ինչ և ինչ պատուաւոր վիճակի մը մէջ գրուելու և նամակագրութեան արուեստը քեզի համար պիտանի կարեւոր և չափազանց օգտակար չըլլայ:

Թէ՛ գործի և թէ՛ բնականայն ու բարեկամական հաղորդակցութեան համար նամակագրութիւնը վերջին աստիճանի ուղիղ ճշտութիւն կը պահանջէ. Գործի նամակներուն մէջ քու մեծ առարկայը պարզութիւն և անխալ համառօտութիւն ըլլալու է: Ինչ որ պէտք է ըսել՝ ըսէ, յարգանք, այլ առանց քաղաքավարական ձևերու և գարնուածներու, փոքր գործն ու քաղաքակրթութիւնը իրարու հետ բան չունին. Պաշտօնի և գործի տէր մարդը համար քաղաքակրթութիւնը ժամանակի կորուստ է: Եւրոպայէ բաւ մը մի գրեր:

Եւ բնականայն թղթակցութեանց համար այս կանոնը մեծ տարբերութիւն ունի: Թէ՛ որ քու բնականայն, այսինքն ծնողքէդ, եղբայրներէդ, քոյրերէդ, սիրելի և յարգելի բարեկամներէդ հետաւոր տեղ մը կը կենաս, յաճախ նամակ գրել անոնց, և սահմանեալ ժամանակի մը մէջ, շարաւթ, տանըհինգ օրը կամ ամիսն անգամ մը ինչքան որ պարագային ըր թոյլ կուտայ. ասիայն ճշտութիւնը ձեռքէ մի՛ թողուր: Գործերական ինքն պիւ նամակ գրելուն օգուտն այն է, որ երբ գրելը և պատասխանը երբ ասանալը կը դիմաւոր, և դատարկ տեղին ազատելու, անհիւթիւն կրելու և գաղտնիքներու տաղանդէն կազմուի. Բարեկամաց և ազգականաց մէջ եղած թղթակցութիւնը աւելի պիտանի, հեշտ և օգտուէտ կը լինի, եթէ կանոնաւոր ճշտութեամբ կատարուելու ըլլայ: Եւս պարագայներուն մէջ խօսքերու և բուռածներու չըսուութիւն ընկելու է, միայն թէ ձառաւորութիւն խորշելով, քու գրաւորութեանց այն գիւրքին և զուարճակի կերպով բացատրելու են, որպէս թէ տունը ըլլալով, օրուան ըստ պատեհի գոյցներն ինչի: Եւս սոյն եղանակով մարդկային որսի աւանդն անոնց և ազնիւ աւարտութիւնն ներս ալ մշակելու օգուտն աւելի պիտի փայլուի: Եւս զուարճութիւն կամ շահ չըրողը բաներու համար թղթակցութիւն ընկելու անպիտան սովորութիւնը մի՛ ստանար:

Սիրելի և բնական բարեկամաց հետ թղթակցելը, պարզապէս «թուղթի վրայ խօսիլ» է, որով գրելիս նոյն իսկ մեր սիրտերուն հետ հաղորդակցութիւն կը ներք: Գաղտնիքներու և հանձնարելու կանայք, այս տեսակ թղթակցութեան մէջ այլերէն գերազանց են, և անոնց ուշիւ մարդը ունի աւելի բնական, սահման, քաղաքակրթ և շքեղութիւն: Տիկին ար Սէվիկին և Լէտի Ս. Ս. Եւթիկէ կ'ու նամակագրութեան մէջ գե:

ղեցիկ օրինակներ են: Օրինորդ Միւրաթի նամակները ճարտար և երկայն են, այլ իր մահուանէն ետքը հրատարակուելու համար գրուած ըլլալով, փետ առաջուած ներու կողմանէ ստացած առաւելութիւնն նին իրենց հնութեամբ կը կարուստեն, Տիկին Աստուկին «Նամակը ի Նորմէ կիւ և ի Սուեթիոյ ըստած գրքը, թէ և հեղինակու հին ունեցած ազատարար կան կարծեաց համար գրուելութեամբ կարգաւ հարկ է, այլ անգղիական լեզուին մէջ գտնուած բոլոր նամակագրութիւնը, ինչպէս արդէն և հորդ կայ աւանդ մէջ, Հօրսա Ռէլիքին նամակներն իրենց պարզ ու զուարճակ ձևովն և այն աստիճանի գրականութեան ու արուեստից վրայ ազարուական հրահանգի տեղեկութիւններովն երևելի են: Արէյ և Քաւելիքը աստիճանագրուելու շատ հրաշակաւոր են նամակագրութեան մէջ:

Եւթիկ նամակ մը գրել կրողը չընաղ և հոյակապ կատարելութիւն մը կը ժաւանդէ, բայց և այնպէս այս արուեստին զարդները եւրոպէ կըլի մը մէջ գոյնաւոր է: Մտերմ բարեկամաց հետ հարգազակցութեան համար նամակ գրելին ինչպէս որ ըսի ուրիշ բան չէ, բայց եթէ «Թուղթի վրայ խօսիլ» է: Միւրաթ բեր ուրեմն որ գրութեամբ և ուրիշներու հետ զուարթ և շնորհալի կերպով խօսիլ ըրութեան ինքնատուր ձիւք մը չէ, այլ ուշադրութեամբ, խորհրդածութեամբ և գործածութեամբ նստալու թուղթի վրայ խօսիլն: Զիտ միւնեցն արուեստն է:

Եւս նամակագրութեան համար ինչպէս որ ըսի և միւրաթ երկու գաղափարն աւանդաբանք իրենք ըր շիտիք: Իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն հարկաւոր են. քանզի եթէ խաղէ որ նամակը կարգաւոր, հետաքրքրութիւն շարժուել և յիշողութիւնն արթնցնելու է: Ինչ և ինչ աւարտի մը վրայ ազգացութիւն տալու համար իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն պէտք են, այլ այս սրբաբանքը չընելով, մի կարծել թէ դժուարին կամ տաժանելի աշխատութիւն մը կատարուի: Եւս հաւատարմի իմ փաւաքս այն է որ ձանձրութեան և ժամանակ կորուստեի ազատի, դիւրութիւն անտալ և փետադուին համար սովոր ընկել: Եւս ուսուցիչ և մարդկան անդուստիլն եղող անշուշտութեամբ գոհ մի լինիլ:

Եւրոպայի նամակ մը գրելու կը նստիս, մտաւոր թէ քու նիւթը ինչի՞ չէ, այլ ինչ պարագայներ յառաջ բերել կուգի: Այնք չեղած թուղթի կը ստորի մը վրայ քու շիտի գաղափարները ու միւրաթ ինչպէս ալ և ալ կեանքը գրէ: Օր օրինակ երթագրներ թէ տաներ կու գտնուան յօդուածներ ունիս, աւելի կամ պակաս, որոյ վրայ խօսիլ կուգի: Եւս նոյն ամեն ալ միւրաթ ինչպէս մի առ մի նշանակէ, հոգ չէ թէ ինչ կարգաւ, քանից պարզ բառ մը շատ անգամ բաւական է քու յիշողութեանը աւանդութիւն: Եւս ընկել յետոյ նկատէ թէ ինչ եղանակաւ կամ ինչ կարգաւ նամակից գտնուան յօդուածները կրնան դատարկուիլ, ներքաշտակաւոր և ազգու բովանդակութիւն մը կարգաւոր համար, և գտնուել 1, 2, 3, և այլն թիւերով նշանակէ: Եւրեք եղանակներ կան ուրիշով քու աշխատութիւնը յաջողութեամբ կրնայ ընալ, և որոնք պարագայներն և քու ճաշակէդ ու դատողութեանց խառնուելու են:

Եւս և Կրտսեր թէ նիւթին իրենց ներքին կարեւորութեանը համաձայն նշանակելով 1, 2, 3, և այլն, և 1 էն ակնաւոր անոնց վրայ կարգաւ խօսիլ կուգի: Եւս սոյն միջոցով նախ ամենէն կարեւոր

* Կը ցաւինք որ հայ տիկին մը, առիւտին անկարող է իր զբաղումներն ի գիր առնելութիւն խիստ աղէկ գիտէ և բարոյական զարգացումը որոշուածուի: Գրականութիւնը գիւրքի սեռին հանձնարով ծաղկած է մեծաւ մասով քաղաքակրթութեան ազգաց մէջ, որոնցմէ

կեանք վրայ պիտի խօսիս, և անկից թիւերուն համեմատ աստիճանաւոր իրարիւ իջնալով, նամակը 12 թուանշանին հասնելով պիտի վերջացնեն, որն որ նիւթերուն ամենէն ստորինն է: Եւս կարծ նամակներուն բացառեալ այս կանոնին չէմ արդելք մը կայ: Եթէ նամակին վերջաւորութիւնը թոյլ, տկար և առանց աղբի, յուսեան ըլլալու փանդի մէջ կ'իյնայ:

Եւրոպայ: Նիւթերը խոտորակները շանակի, այսինքն թիւ 1 յօդուածը միւս ներուն ամենէն անշուշտ թող ըլլայ թիւ 2, քիչ մ'աւելի կարեւոր, թիւ 3 բաւական և օգտակար: Եւս այսպէս գրած նամակը քանի յառաջ երթայ ընթերցողն ուշիւ պիտի գրաւէ, և ամենէն կարեւոր կէտը վերջին համար պահելով աստիկ և ազգու աստիճանաւորութեամբ մը պիտի լանայ:

Եւրոպայ: Եւրիայն կամ շատ գտնաւոր նիւթեր պարունակող նամակներու համար ընդհանրապէս ասիական ամենէն նամակաւոր պիտի համարուի, բայց ինչպէս որ ըսի, եղանակը պարագայներն եւ նամակագրին ճաշակին ու դատումէն կախում ունի: Բարձրագոյնէն ստորագոյնը և ստորինէն բարձրագոյնը իջնող եւ երկող աստիճանը բռնէ որ ասոր նման է:

1	12
2	11
3	10
4	9
5	8
6	7

Եւս նամակագրութեան համար ինչպէս որ ըսի և միւրաթ երկու գաղափարն աւանդաբանք իրենք ըր շիտիք: Իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն հարկաւոր են. քանզի եթէ խաղէ որ նամակը կարգաւոր, հետաքրքրութիւն շարժուել և յիշողութիւնն արթնցնելու է: Ինչ և ինչ աւարտի մը վրայ ազգացութիւն տալու համար իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն պէտք են, այլ այս սրբաբանքը չընելով, մի կարծել թէ դժուարին կամ տաժանելի աշխատութիւն մը կատարուի: Եւս հաւատարմի իմ փաւաքս այն է որ ձանձրութեան և ժամանակ կորուստեի ազատի, դիւրութիւն անտալ և փետադուին համար սովոր ընկել: Եւս ուսուցիչ և մարդկան անդուստիլն եղող անշուշտութեամբ գոհ մի լինիլ:

Եւրոպայի նամակ մը գրելու կը նստիս, մտաւոր թէ քու նիւթը ինչի՞ չէ, այլ ինչ պարագայներ յառաջ բերել կուգի: Այնք չեղած թուղթի կը ստորի մը վրայ քու շիտի գաղափարները ու միւրաթ ինչպէս ալ և ալ կեանքը գրէ: Օր օրինակ երթագրներ թէ տաներ կու գտնուան յօդուածներ ունիս, աւելի կամ պակաս, որոյ վրայ խօսիլ կուգի: Եւս նոյն ամեն ալ միւրաթ ինչպէս մի առ մի նշանակէ, հոգ չէ թէ ինչ կարգաւ, քանից պարզ բառ մը շատ անգամ բաւական է քու յիշողութեանը աւանդութիւն: Եւս ընկել յետոյ նկատէ թէ ինչ եղանակաւ կամ ինչ կարգաւ նամակից գտնուան յօդուածները կրնան դատարկուիլ, ներքաշտակաւոր և ազգու բովանդակութիւն մը կարգաւոր համար, և գտնուել 1, 2, 3, և այլն թիւերով նշանակէ: Եւրեք եղանակներ կան ուրիշով քու աշխատութիւնը յաջողութեամբ կրնայ ընալ, և որոնք պարագայներն և քու ճաշակէդ ու դատողութեանց խառնուելու են:

Եւս միջոցով նամակից սկզբնաւորութիւնը քու և վերջաւորութիւնը լաւագոյն, և ընթերցողին մոտայը վրայ յըստակ և ազգու տպաւորութիւն մը կը ձգէ:

Հարեանցի նոյնաւորով մը այս տըւած կանոններս կրնան նկատուիլ որպէս թէ նամակին չոր ու արուեստակեալ կերպարանք մը կրնային, այլ գործածութեան մէջ ունեցած արդիւնքն ասոր ուղիղակի հակառակը պիտի ցոյց տայ: Եւս քանի խաղաղ արուեստաւոր կանոններ են, բայց ու թէ բառին ընդհանուր առմամբ արուեստակեալ, և սակաւ ինչ գործածութեամբ ու փորձաւորութեամբ կր տեսնուի որ անոնք խիստ բնական են, ու գիւրքութիւն ու գերեցելութիւն և զօրաւոր բուռածներ կը հայթայթեն նամակագրին, որ առանց ասանց չկրնար երբեք ստանալ: Նամակը ձառ, քաղաղ, ասեղաւորութիւն կամ գիւցաղական քերթուած մը շարադրելու կանոնները մի և նոյն կերպով են, և քիչ թէ շատ չափազանց նմանութիւն ունին նկար մը գծալը ընելու արուեստին հետ:

Արտն թէ տիկինաց նամակներուն գիտաւոր կէտը յաւելուածին մէջն է:

Եւս նամակագրութեան համար ինչպէս որ ըսի և միւրաթ երկու գաղափարն աւանդաբանք իրենք ըր շիտիք: Իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն հարկաւոր են. քանզի եթէ խաղէ որ նամակը կարգաւոր, հետաքրքրութիւն շարժուել և յիշողութիւնն արթնցնելու է: Ինչ և ինչ աւարտի մը վրայ ազգացութիւն տալու համար իմաստ, խորհրդածութիւն և կարգաւորութիւն պէտք են, այլ այս սրբաբանքը չընելով, մի կարծել թէ դժուարին կամ տաժանելի աշխատութիւն մը կատարուի: Եւս հաւատարմի իմ փաւաքս այն է որ ձանձրութեան և ժամանակ կորուստեի ազատի, դիւրութիւն անտալ և փետադուին համար սովոր ընկել: Եւս ուսուցիչ և մարդկան անդուստիլն եղող անշուշտութեամբ գոհ մի լինիլ:

Օգնական Խմբագիր
Ա. Մ. ԳԵՈՐԳԵԱՆ

Խմբագիր-Տնօրեն
Կ. Ս. ԻԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՄ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՋԻՆԻԼԻ ԽԱՆ